

Η αγορά ως χώρος πολιτισμού:
επανεξετάζοντας την αγορά
Αγ. Μαρίνας στα Ιωάννινα

ἀγορά

Διπλωματική εργασία

Φωτεινή Σμήνα

Επιβλέπων: Αλέξανδρος Πετειναρέλης

29092023

Αυτήν την εργασία επιλέγω να την αφιερώσω στους γονείς και την αδερφή μου που με στήριξαν σε όλη μου την πορεία στο μακρύ και συγχρόνως σύντομο ταξίδι και που ήταν πάντα εκεί όποτε ένιωθα ότι θέλω να τα παρατήσω.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου Αλέξανδρο Πετειναρέλη που με "έσπρωχνε" πάντα να πάω ένα βήμα παρακάτω όταν νόμιζα ότι δε μπορώ άλλο.

ἀγορά

Η αγορά ως χώρος πολιτισμού: επανεξετάζοντας την αγορά Αγ. Μαρίνας στα Ιωάννινα

ἀgora

Marketplaces as cultural center: reconsidering the public market of St. Marina in Ioannina

Περίληψη

Η διπλωματική εργασία αφορμάται από την έννοια της αγοράς και τη σημασία αυτής. Δίνεται έμφαση τόσο στην εμπορική όσο και στην πολιτιστική της φύση.

Πιο συγκεκριμένα, η πρόταση εκτυλίσσεται γύρω από τη μελέτη της λαϊκής αγοράς της Αγ. Μαρίνας στα Ιωάννινα και στοχεύει στον επαναπροσδιορισμό της υπόστασης της πολυεπίπεδα, αλλά και στην πιο ενεργή ένταξή της στον αστικό ιστό.

Η πολυεπίπεδη ανάγνωσή έχει να κάνει αφενός με την εικόνα της αγοράς και την προσβασιμότητα από και προς αυτή ορίζοντάς την ως κομμάτι της διαδρομής που μετέχει ενεργά στη δράση της πόλης. Αφετέρου με την ανάγκη της πόλης για ένα χώρο όχι μόνο εμπορικής, αλλά και πολιτιστικής σημασίας. Ένα τόπο συνάντησης, αλληλεπίδρασης και ενίσχυσης της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής.

Abstract

The diploma thesis derives from the greek word of αγορά / agora that stands for marketplace and its meaning. Emphasis is placed on both its commercial and cultural essence.

More specifically, the proposal unfolds around the study of the public marketplace of St. Marina in Ioannina and aims at redefining its substance on multiple levels, but also at its more active integration into the urban fabric.

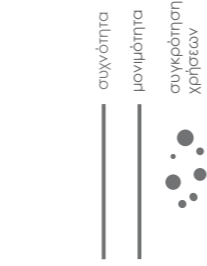
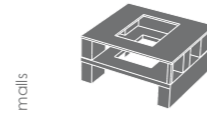
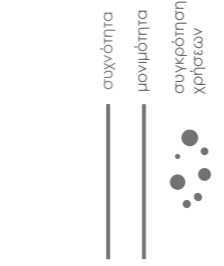
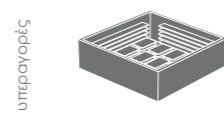
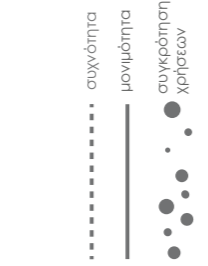
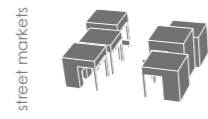
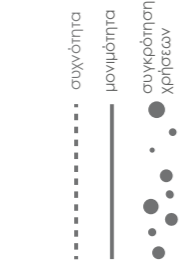
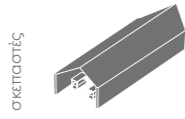
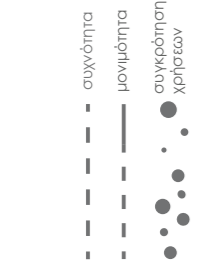
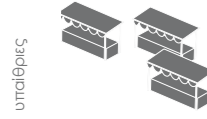
On the one hand, the multi-level reading has to do with the image of the marketplace and the level of accessibility from and towards it defining it as a part of the route that actively participates in the action of the city. On the other, it has to do with the city's need for a place not only of commercial, but also of cultural importance. A place of meeting, interaction that aims to strengthen the cultural identity of the region.

η ανάλυση

ἀγορά

ἀγείρω = συναθροίζω

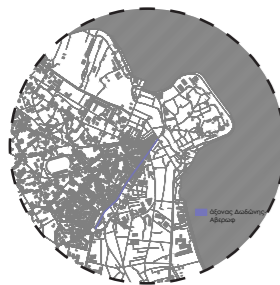
χώρος συνάθροισης,
συνάντησης,
πολιτισμού

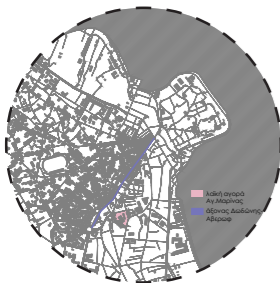
Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας ιδιαίτερης σημασίας για την περιοχή των Ιωαννίνων ήταν η αντιπροσωπευτική και ιδιότυπη σύσταση των συνεχινών. Οι συνεχινές ως κομμάτι της αγοράς εντοπιζόνταν στην περιοχή της οδού Ανεξαρτησίας. Συστατικό στοιχείο ήταν οι συνεχινές των μεταλλουργών, των οποίων η τέχνη έχει αντίκτυπο και στη σύγχρονη ταυτότητα της πόλης.

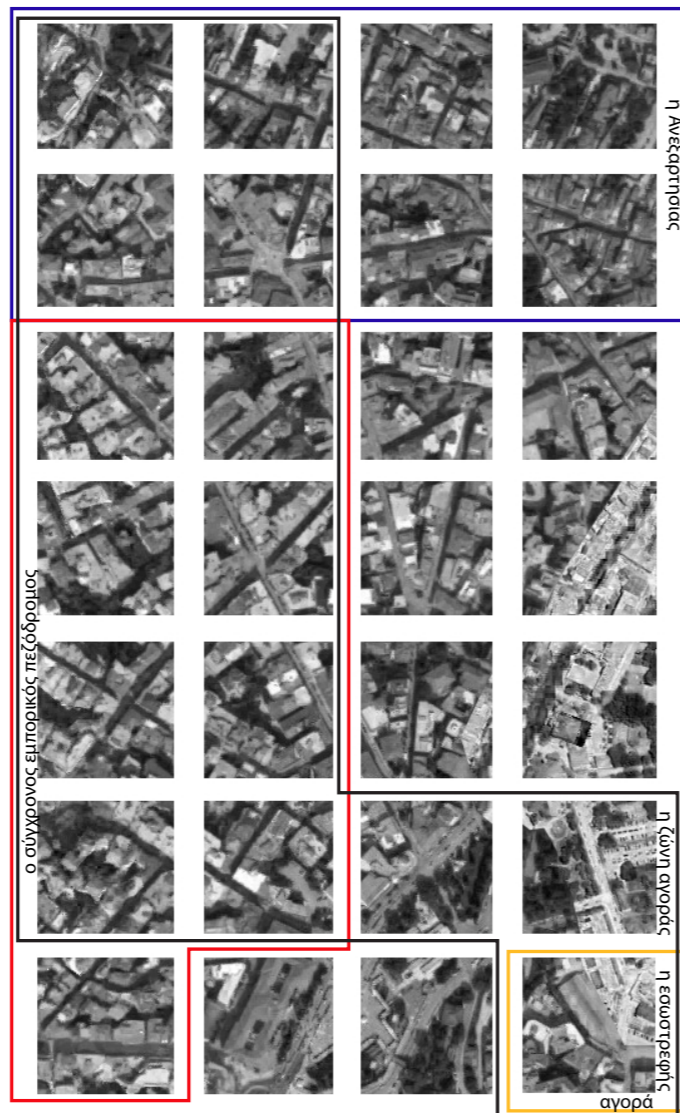
Ο σύγχρονος εμπορικός πεζόδρομος διαφέρει από αυτόν της οδού Ανεξαρτησίας, παρόλα αυτά δεν παύει να βρίσκεται σε επαφή με αυτόν δημιουργώντας ένα αίσθημα συνέχειας σε αυτό που άλλοτε εξελισσόταν εκεί.

Θέτοντας ως σημείο αναφοράς τον άξονα Δαδώνης - Αβέρωφ παρατηρείται πως η το μεγαλύτερο κομμάτι της έννοιας "αγορά" συγκεντρώνεται στην περιοχή άνωθεν του άξονα, ενώ υπό του άξονα είναι σχεδόν μηδενική.

Η λαϊκή αγορά της Αγ. Μαρίας αποτελεί ευδιάκριτο κομμάτι που ενισχύει την εμπορική δραστηριότητα και την έννοια της "αγοράς" στην περιοχή υπό του άξονα Δαδώνης - Αβέρωφ. Παρόλα αυτά, μοιάζει κάπως παραμελημένη και κάπως δύσκολο να εντοπιστεί με μια πρώτη ανάγνωση του χώρου λόγω των ψηλών τοιχιών της.

“Είναι βράδυ και επιστρέφω σπίτι μου. Ο δρόμος αυτός το βράδυ πάντα μου προκαλούσε μια αμφιβολία και ένα άγχος. Ίσως σε αυτό να οφείλονται τα μεγάλα τοιχεία που βλέπω απέναντί μου και δε μου επιτρέπουν την ορατότητα παραπέρα. Συγχρόνως, μου δημιουργείται η απορία: Τι συμβαίνει εκεί μέσα; Τι είναι αυτός ο τόπος;

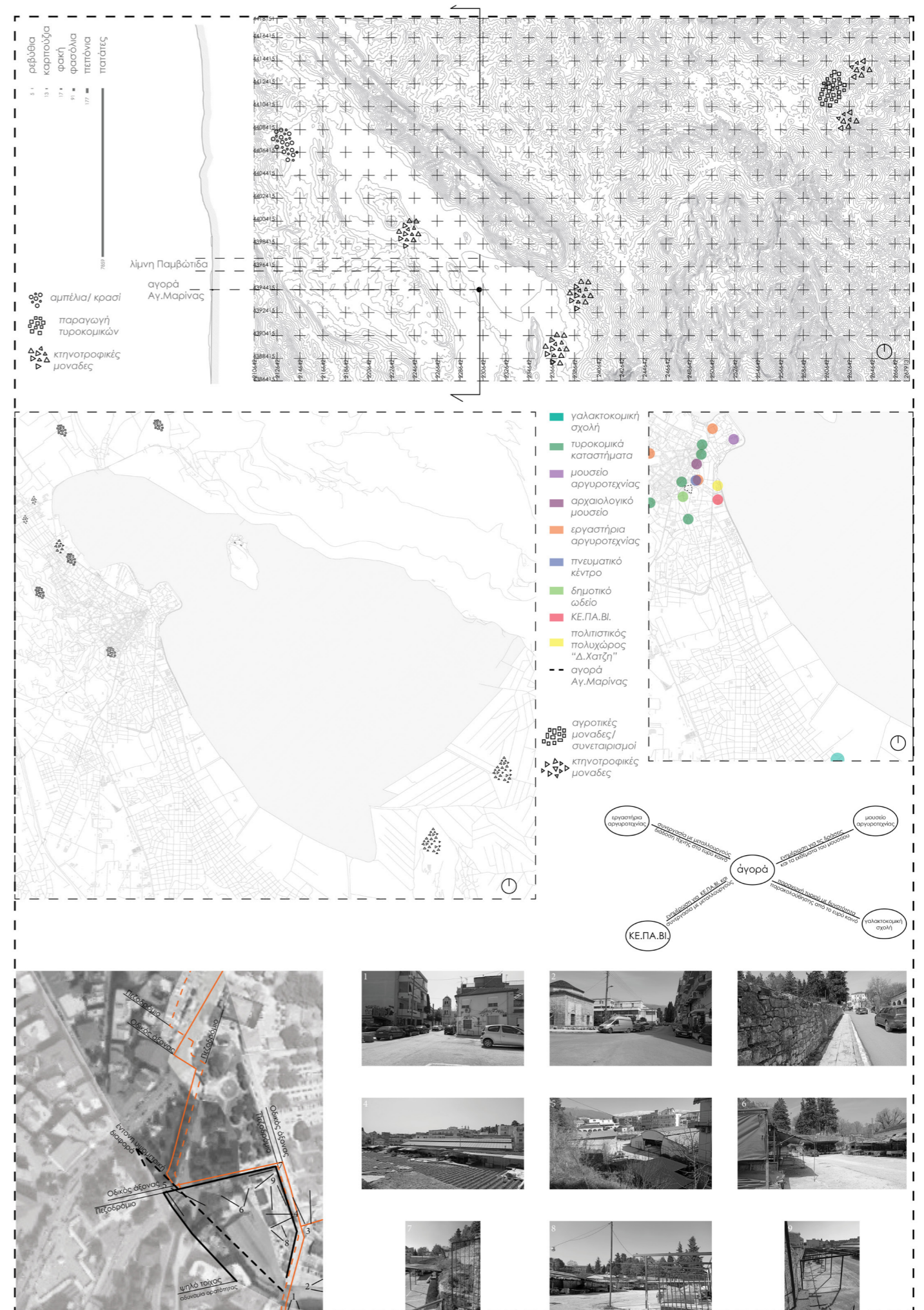
Αυτή μου η απορία διακόπτεται γρήγορα, καθώς η ανηφόρα που ακολουθεί με έχει κουράσει και προσπαθώ να επικεντρωθώ στις ανάσες μου.

Μετά από όλη αυτήν την ανηφόρα καταφέρνω να φτάσω στο ύψος της οδού Δωδώνης.”

Επόμενη μέρα

“Επιστρέφω από το πανεπιστήμιο. Επιβιβάζομαι από τη στάση στο αγαπημένο μου 10. Ξέρω ότι περνάει από εκεί, με προορισμό το σταθμαρχείο και νομίζω πως ήρθε επιτέλους η ώρα να λύσω την απορία μου.

Φτάνω στον προορισμό μου, είναι μέρα-μεσημέρι και φαίνεται να υπάρχει κόσμος εκεί μέσα. Σύντομα καταλαβαίνω πως ο χώρος αυτός αποτελεί μια αγορά. Μοιάζει, όμως, λίγο παραμελημένη κι επομένως ίσως να χρήζει βελτίωσης.”

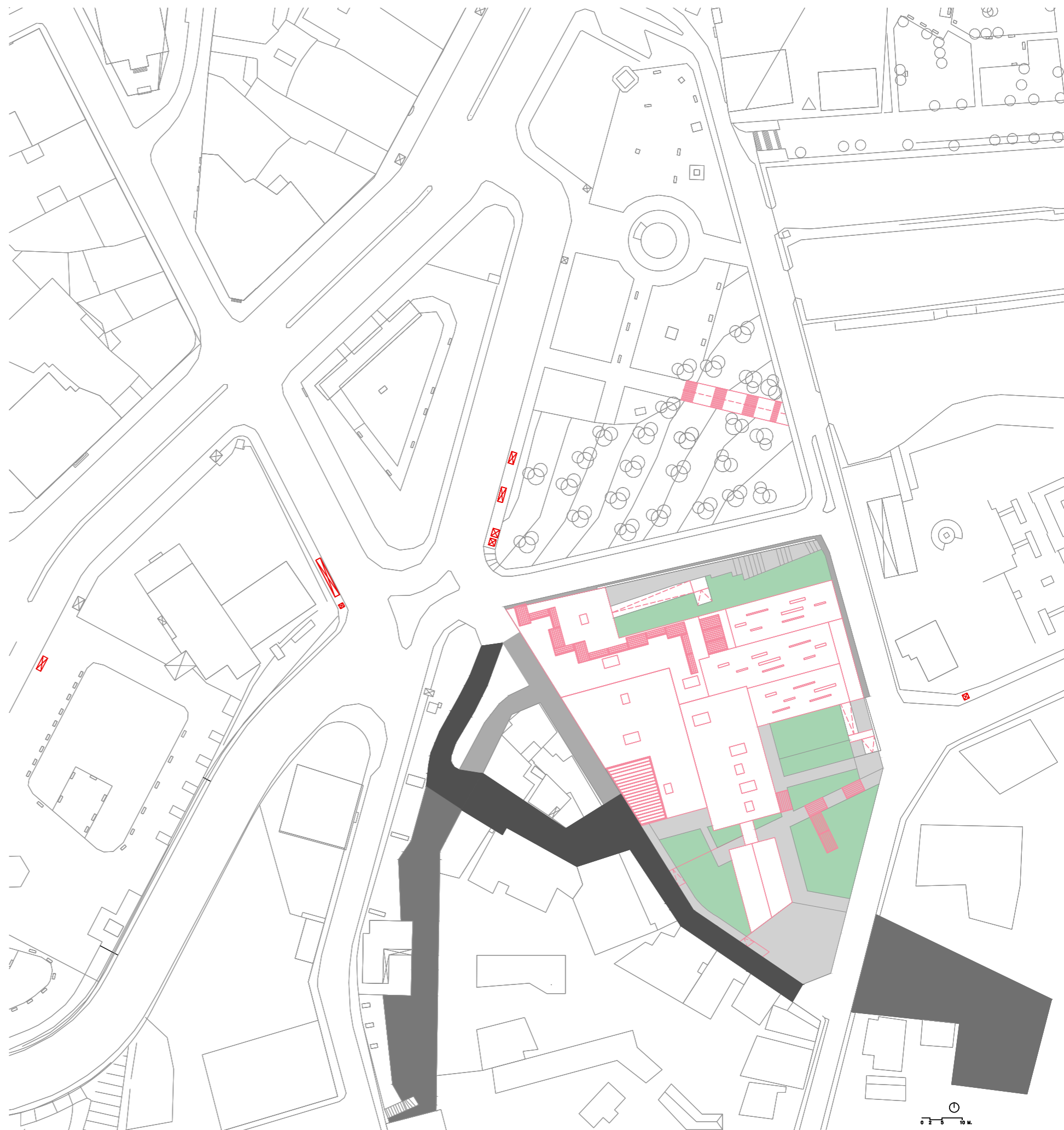
σχεδιαστικός άξονας I:
προσβασιμότητα και εικόνα

Μέσω της μελέτης περιοχής, πέρα από την ένταξη της νέας αγοράς στον αστικό ιστό προτείνονται και κάποιες παρεμβάσεις στην γύρω περιοχή.

Η διαμόρφωσης κλίμακας στην πλατεία Δημοκρατίας - άνωθεν της αγοράς - επιδιώκει την ομαλότερη μετάβαση από το ύψος της οδού Δωδώνης στην περιοχή της αγοράς.

Συγχρόνως, με τη διάνοιξη του δρόμου δυτικά της αγοράς προτείνεται ένας διαχωρισμός ως προς τον τρόπο κίνησης. Κίνηση τόσο εξ ολοκλήρου πεζών (ανοιχτό γκρι), όσο και εξ ολοκλήρου οχημάτων (σκουρό γκρι), αλλά και μεικτή κίνηση (ενδιάμεσο γκρι) που απευθύνεται κυρίως στους κατοίκους της γύρω περιοχής.

Τέλος, επισημαίνεται χώρος πλησίον της αγοράς (ανατολικά) για να λάβει το ρόλο του χώρου στάθμευσης των επισκεπτόμενων οχημάτων, ενώ δεν προτείνονται επιπλέον στάσεις λεωφορείων, καθώς όσες εντοπίζονται στην περιοχή (κόκκινο) κρίνονται επαρκείς.

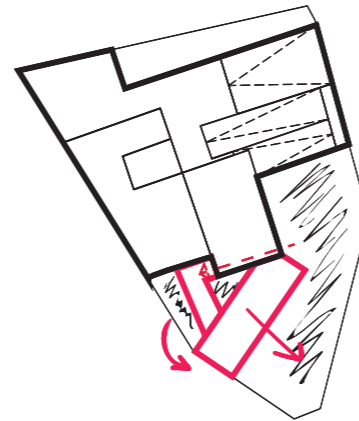

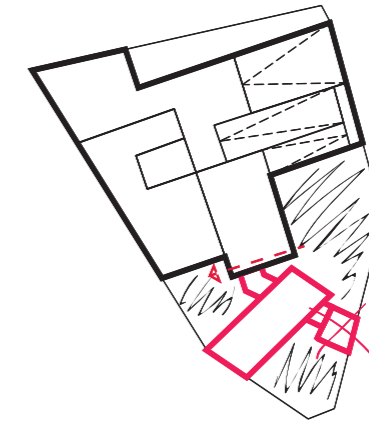
σχεδιαστικός άξονας I:
προσβασιμότητα και εικόνα

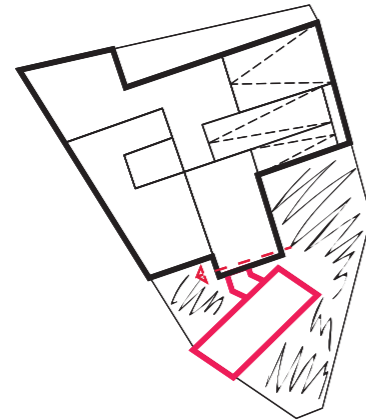
η αρχή

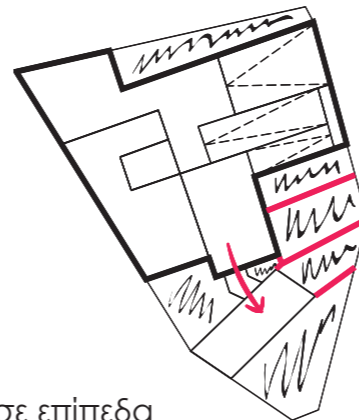
εξετάζοντας το θερμκήπιο

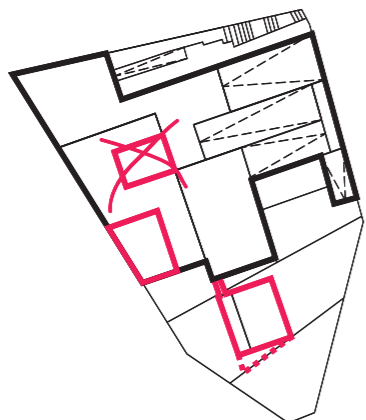
ο διαχωρισμός της πλατείας σε επίπεδα

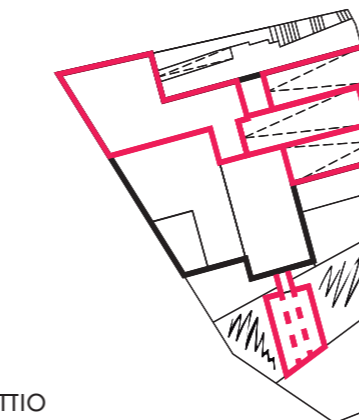
η διαχείριση του πρανούς και
η δευτερεύουσα πρόσβαση

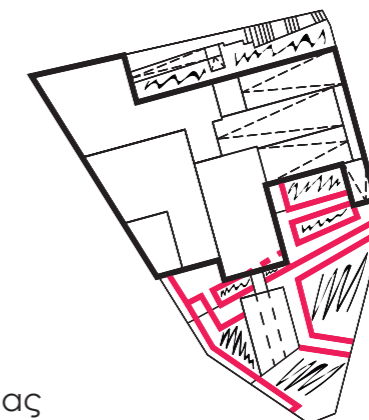
επανεξετάζοντας το θερμκήπιο

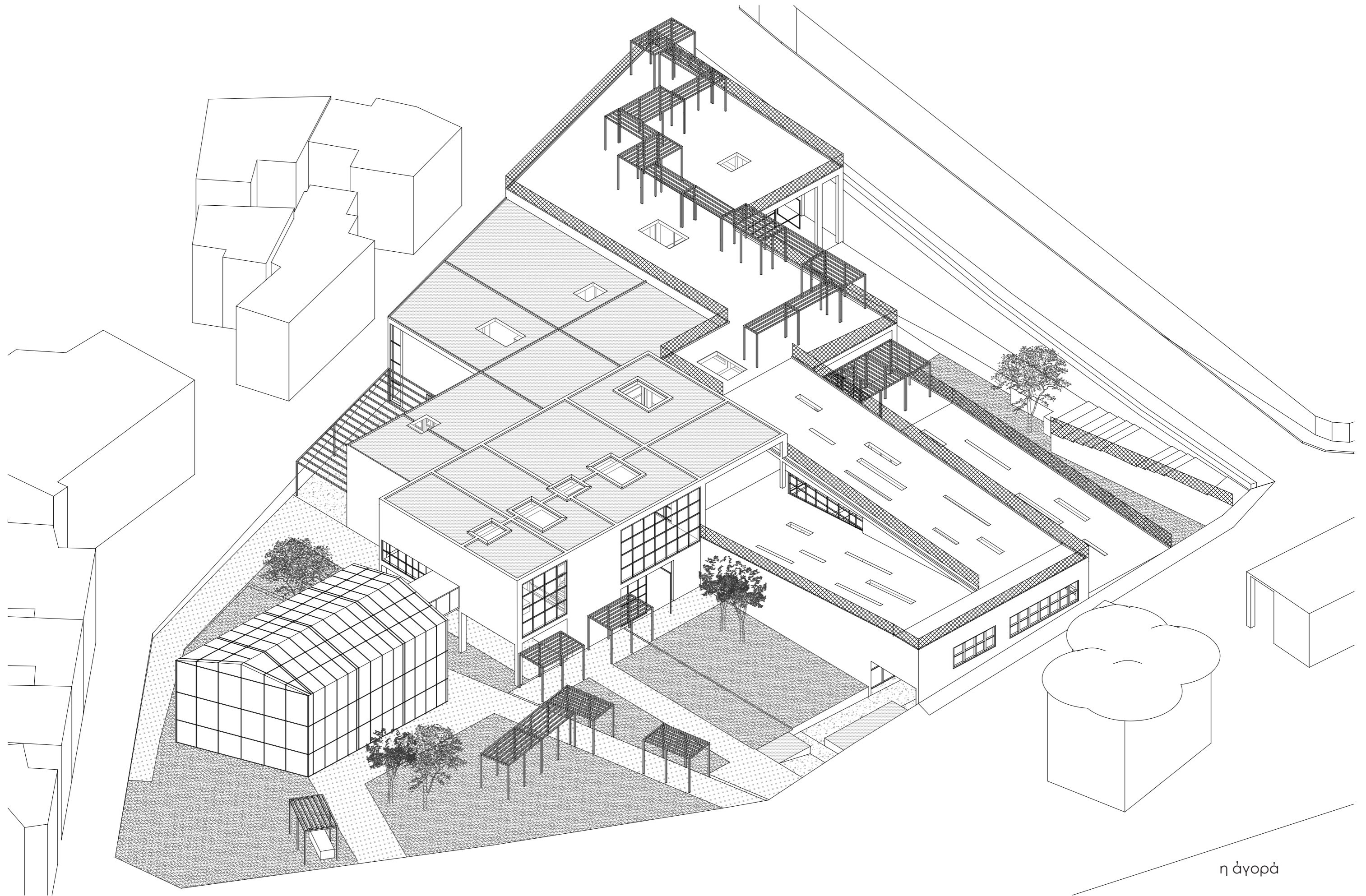
η διαμόρφωση της πλατείας

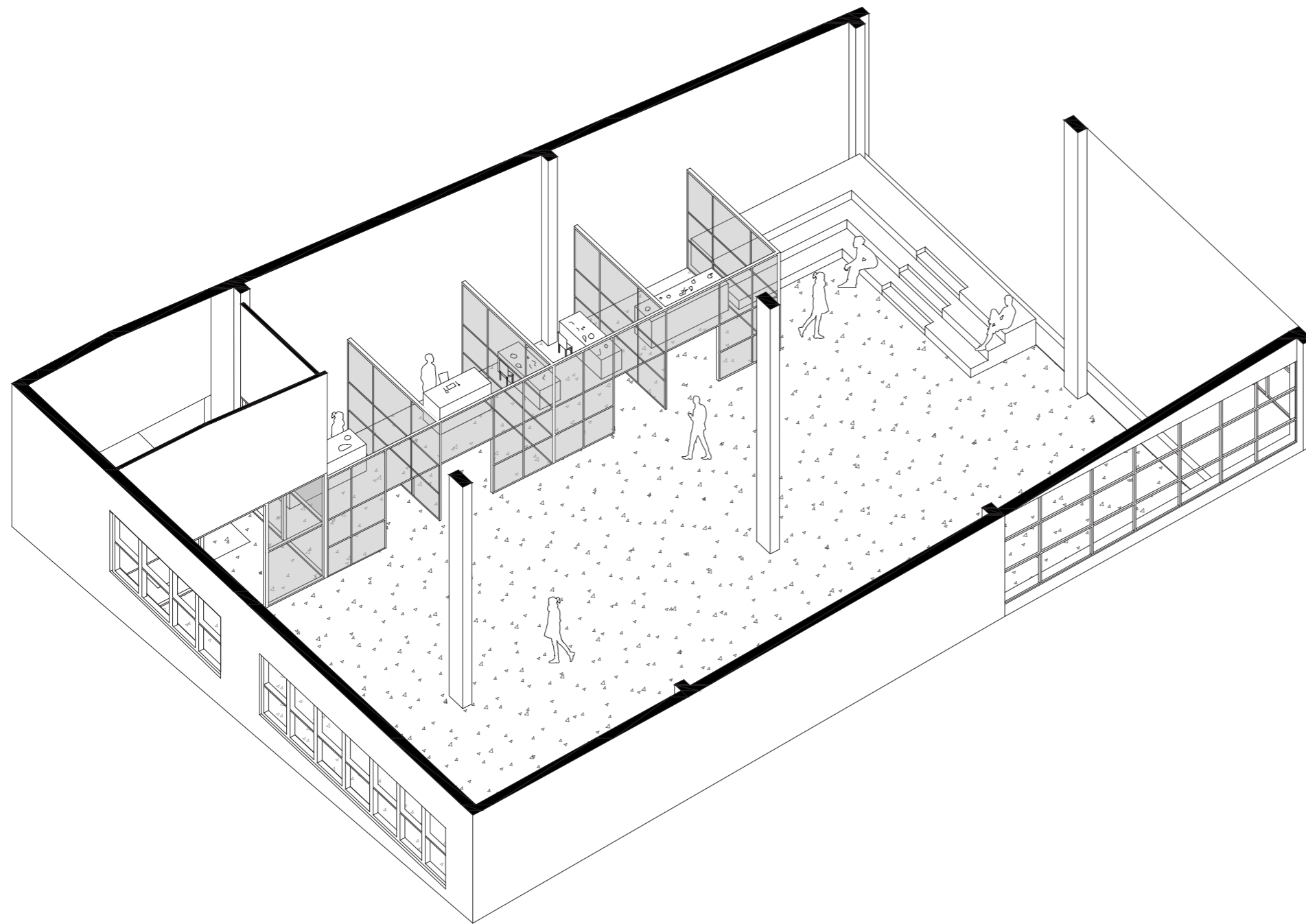

οι μεταβολές στη σύνθεση

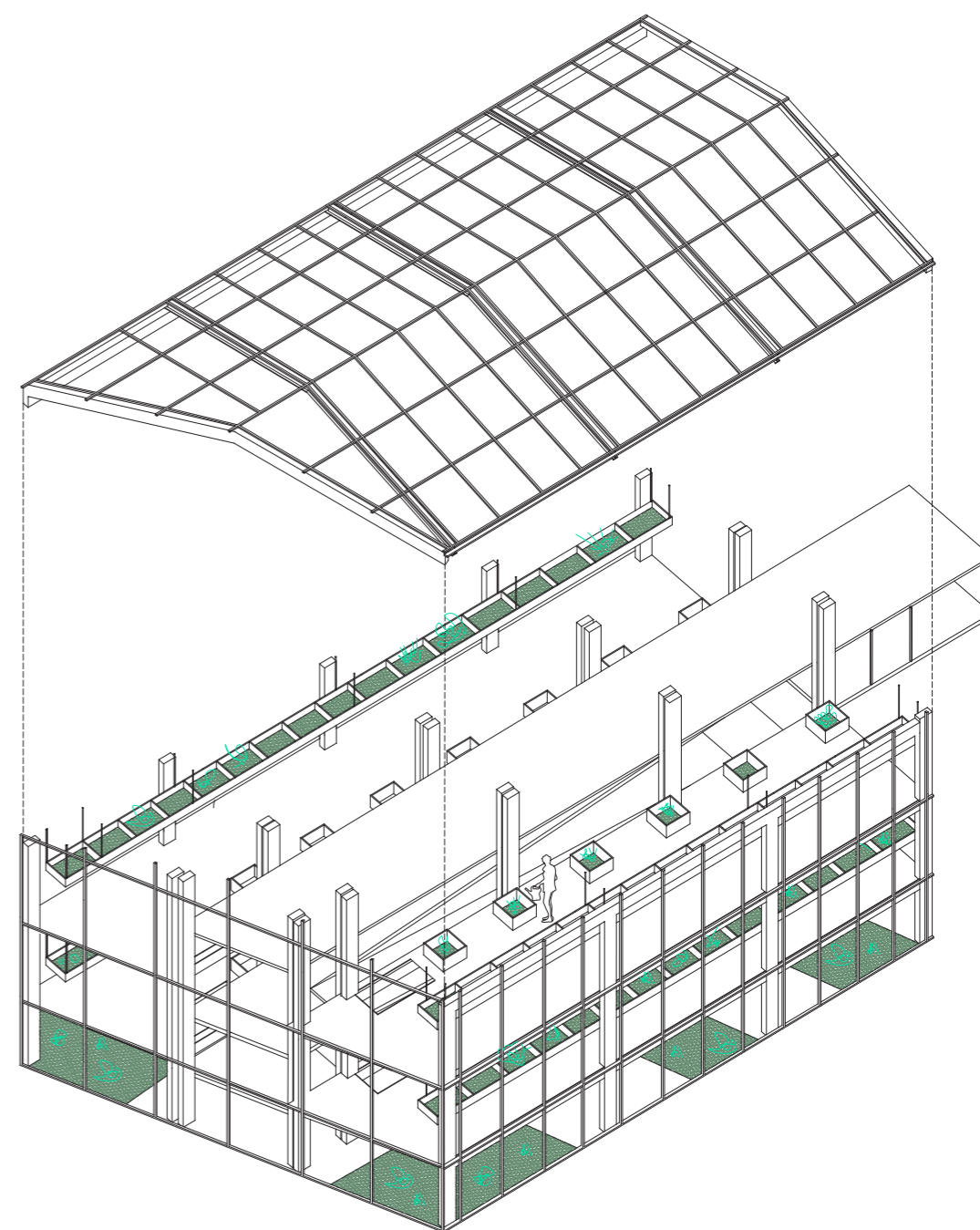

η πρόταση

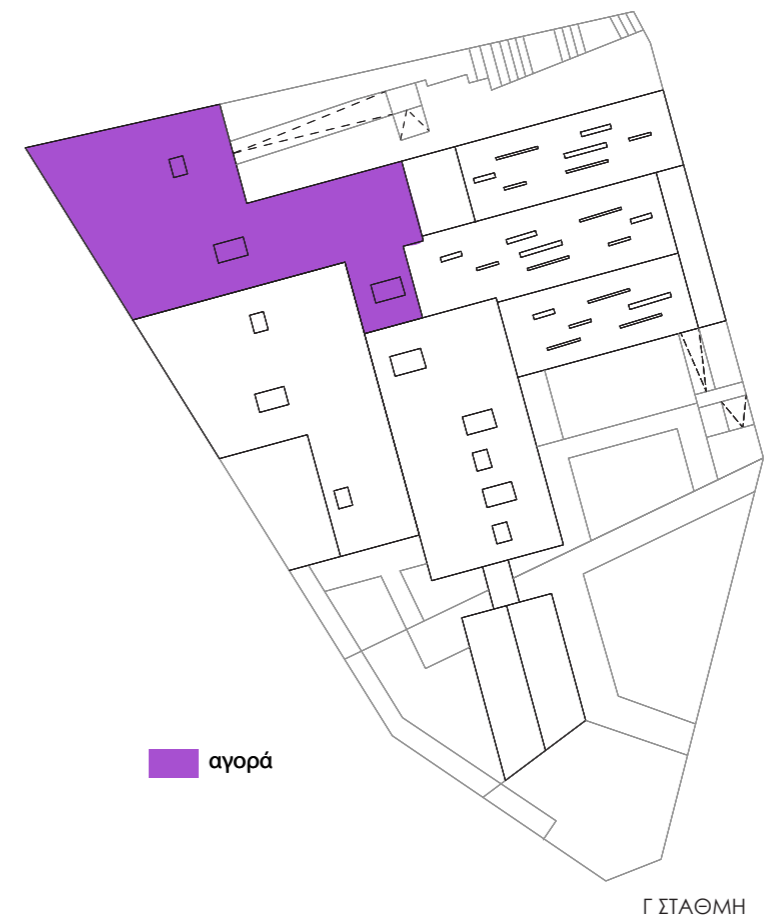
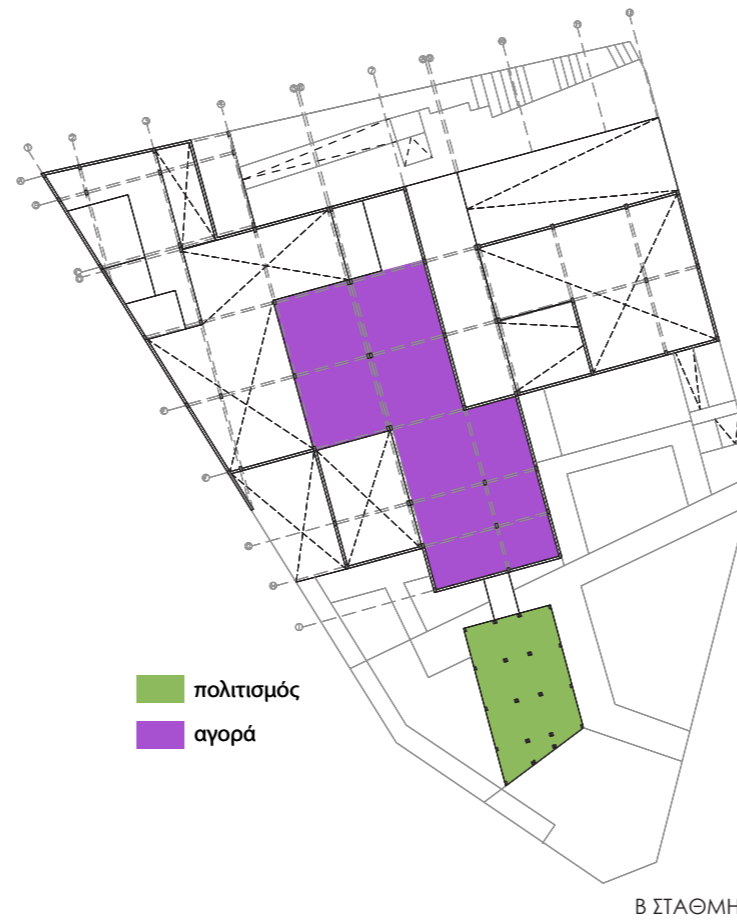
τα εργαστήρια μεταλλουργίας

το θερμοκήπιο

σχεδιαστικός άξονας II:
αγορά και πολιτισμός

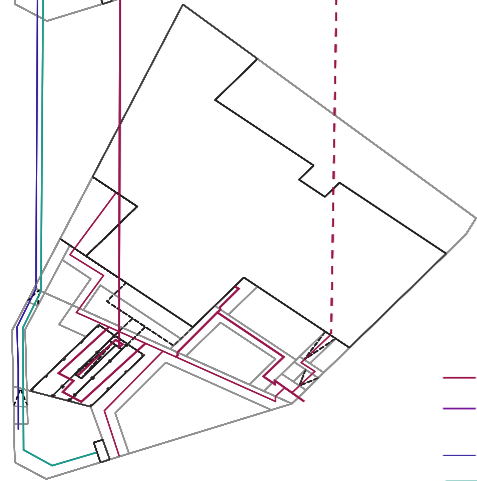
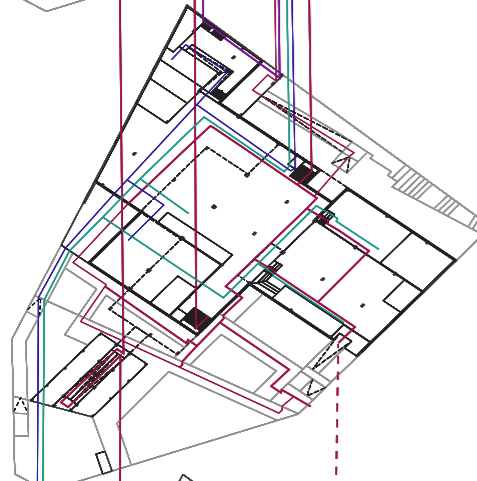
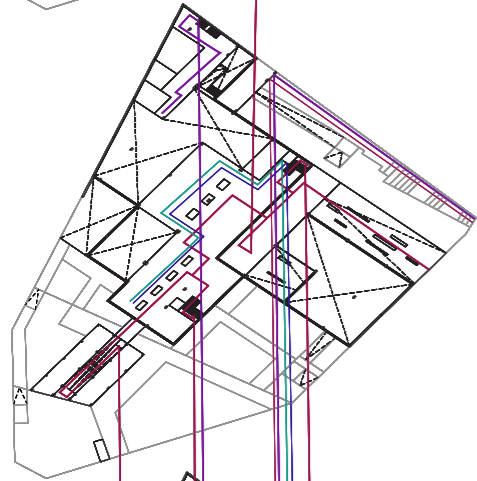
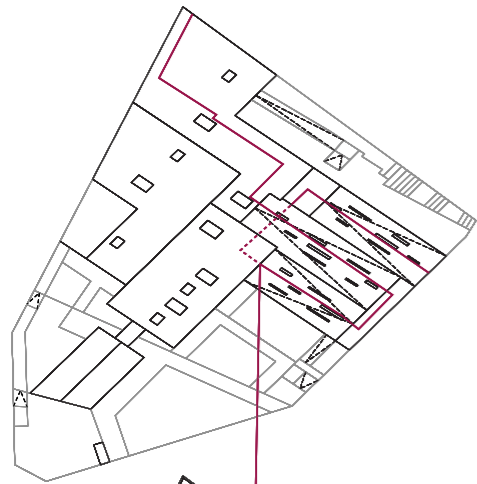
αγορά ————— δρόμος ————— πολιτισμός

- πολιτισμός
- αγορά
- εκτόνωση
- χώρος κύριας κυκλοφορίας και αλληλεπίδρασης ενοσητων

- πολιτισμός
- αγορά

- αγορά

- κίνηση κοινού
- κίνηση προσωπικού γραφείων
- τροφοδοσία
- απορρίματα

ΟΙ ΚΙΝΗΣΕΙΣ

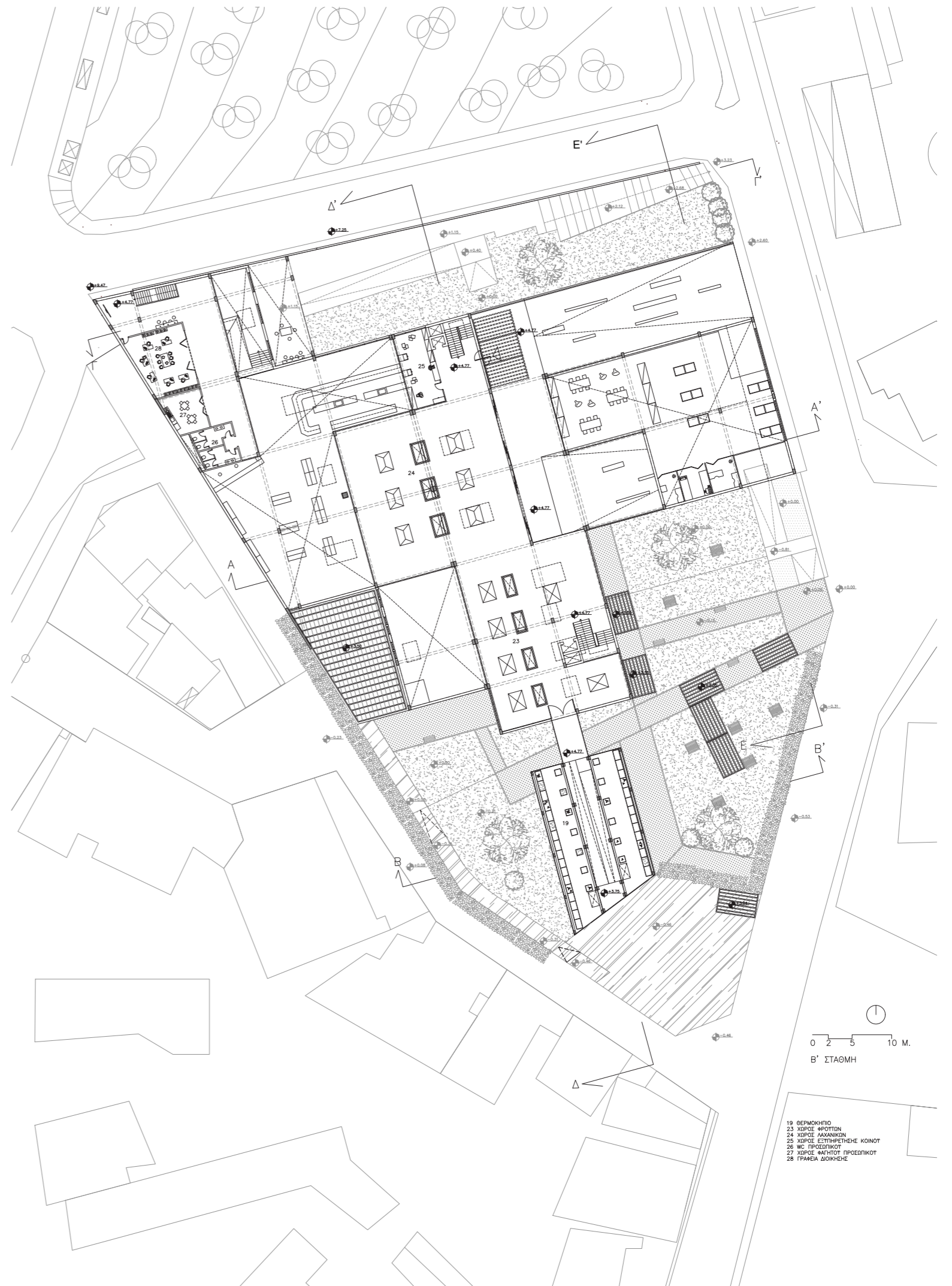
Η ματιά του επισκέπτη

“Έχω χρόνια να βρεθώ στα Ιωάννινα. Πολλά έχουν αλλάξει. Αυτό που παρατηρώ αμέσως είναι εκείνη η περιέργη αγορά της οποίας τη θέση έχει πάρει ένας κτιριακός όγκος που παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον.

Βρίσκομαι στο δρόμο και αυτή η ράμπα με τις μακρόστενες οπές με καλεί να την περπατήσω. Καταλήγω σε έναν ημιυπαίθριο χώρο που με ωθεί στο εσωτερικό του κτιριακού όγκου.

Αφήνω τα πράγματά μου στην εξυπηρέτηση κοινού και περνάω στα πωλητήρια. Φρούτα και λαχανικά διάφορων ανεξάρτητων παραγωγών βρίσκονται συγκεντρωμένα σε ένα σημείο έτοιμα να πωληθούν.

Παρατηρώ λίγο τη δράση που εκτυλίσσεται στο ισόγειο. Πάιρνω τις σκάλες και καταλήγω κι εγώ εκεί.”

“Κάνω μια στάση στο χώρο του cafe. Είναι μεσημέρι και πεινάω λίγο. Εκεί σερβίρονται πιάτα με προϊόντα που πωλούνται ή και που παράγονται στην ίδια την αγορά.

Τελειώνω το γεύμα μου και συνεχίζω και στα άλλα πωλητήρια... το κρεοπωλείο, το πωλητήριο κρασιού, των τυροκομικών, αλλά και τον χώρο ενημέρωσης όπου πληροφορούμαι για τις δράσεις της αγοράς και των συνεργαζόμενων φορέων.

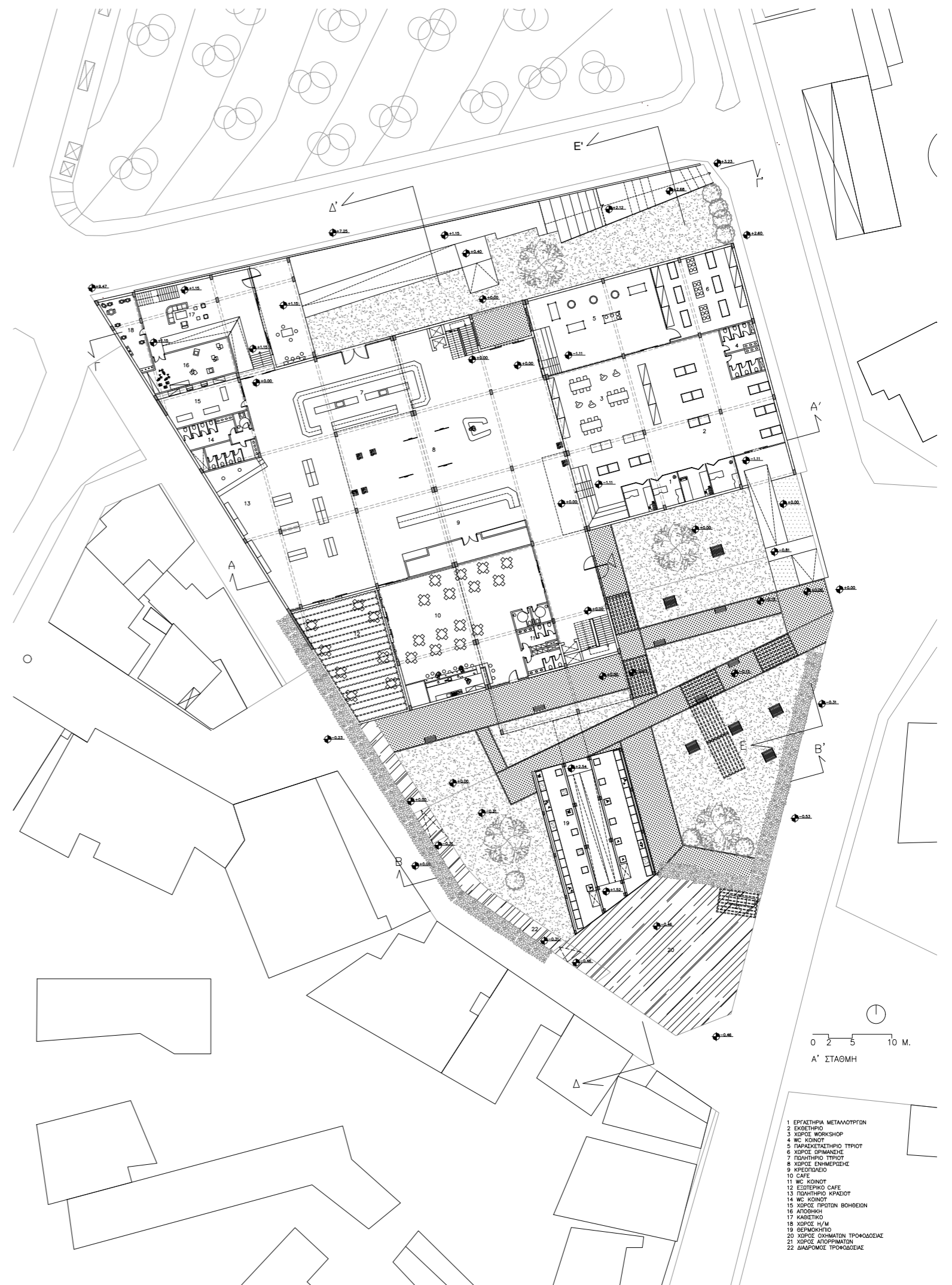
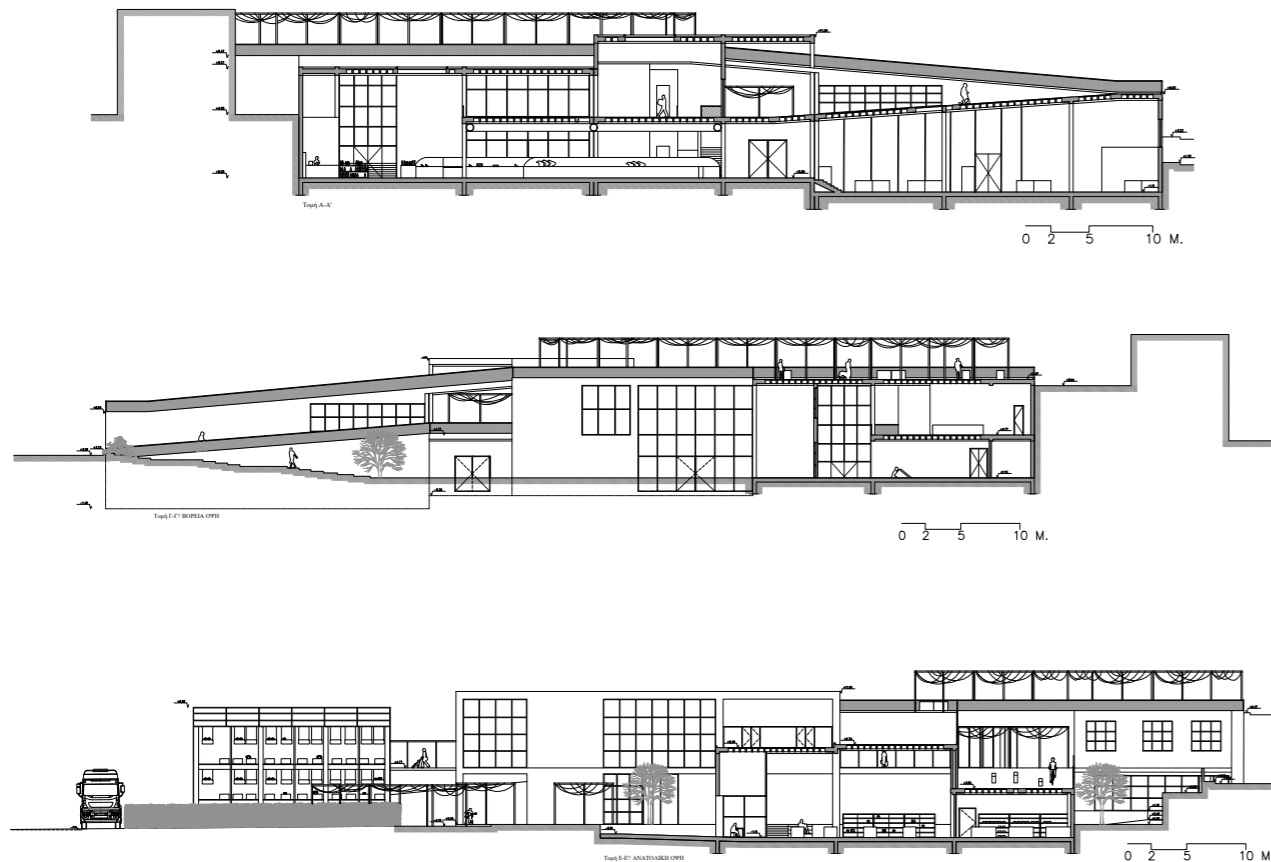
Βγαίνω στην πίσω αυλή για μια κλεφτή ματιά. Εκεί οι εργαζόμενοι φαίνεται να κάνουν το διάλειμμά τους.

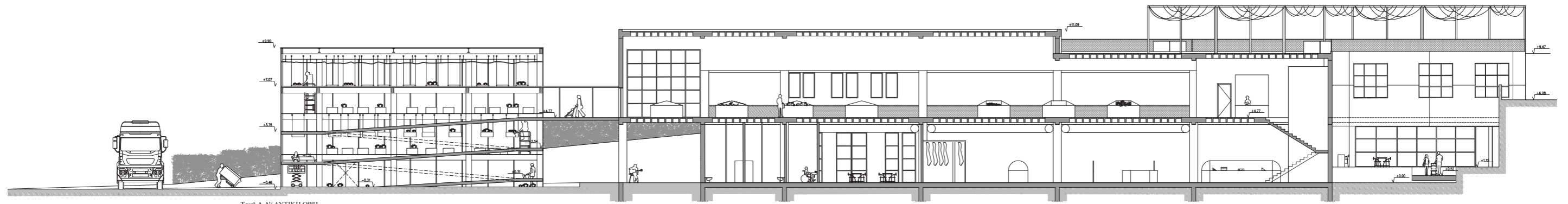
Επιστρέφω μέσα για να συνεχίσω την πορεία μου στο χώρο του μικρού παρασκευαστηρίου. Εκεί παρακολουθώ με ενδιαφέρον τη διαδικασία παραγωγής τυριού.

Συνεχίζω στο χώρο των workshops όπου αρκετοί ενδιαφερόμενοι έχουν έρθει να μάθουν πως να προωθούν τα προϊόντα τους και να φτάνουν τη δική τους ετικέτα.

Προχωρώ στις προθήκες με τα δημιουργήματα των μεταλλουργών και στο τέλος καταλήγω σε αυτούς οι οποίοι φαίνεται να είναι εντελώς αφοσιωμένοι στη δουλειά τους και την τέχνη τους. Συγχρόνως, αρκετοί είναι εκείνοι έξω από τα εργαστήριά τους που τους παρακολουθούν.

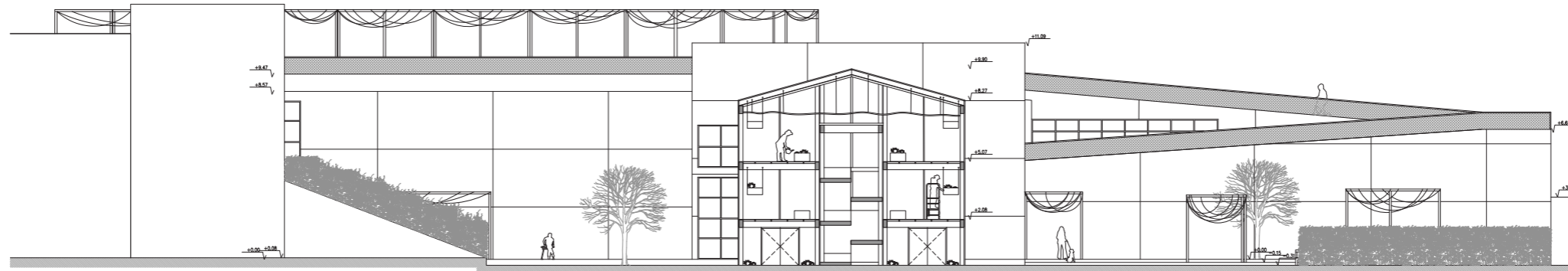
Παίρνω την έξοδο και μέσω της ράμπας καταλήγω στην πλατεία.”

Τομή Α-Α' ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

0 2 5 10 M.

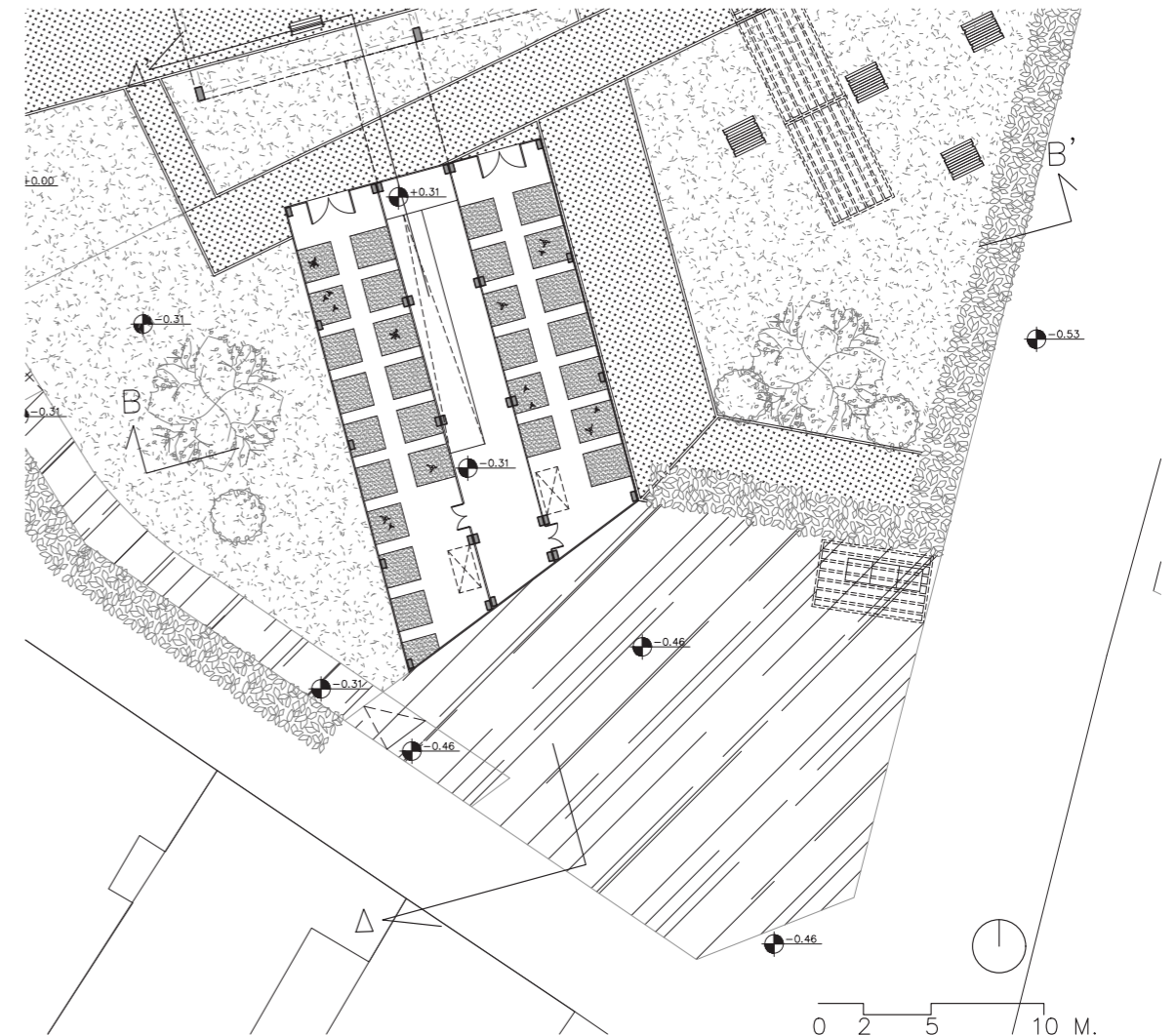

Τομή Β-Β' ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ

0 2 5 10 M.

“Μπαίνω στο θερμοκήπιο στο τμήμα της ράμπας. Ανεβαίνω σιγά σιγά ενώ παράλληλα παρακολουθώ όσους βρίσκονται μέσα στο θερμοκήπιο και περιποιούνται τα φυτά τους.

Καταλήγω και πάλι στη στάθμη του ορόφου από όπου και ξεκίνησα. Ήρθε η ώρα να φύγω. Παιρνω τα πράγματά μου και κατευθύνομαι έξω.

0 2 5 10 M.

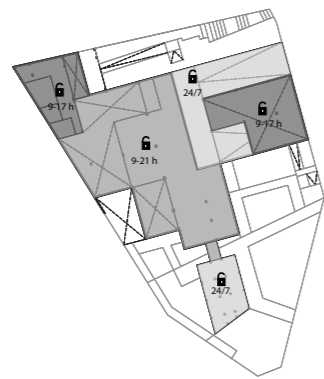
ΣΤΑΘΜΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ

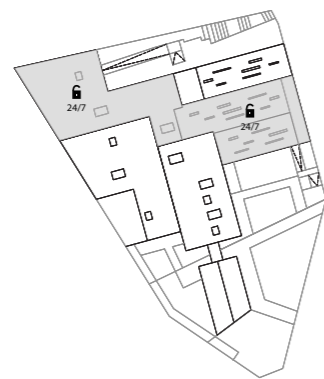
Ακολουθώ τον υπόλοιπο κόσμο που πηγαίνει ακόμα πιο ψηλά μέσω της ράμπας που βλέπω απέναντί μου. Καταλήγω στο ανώτερο σημείο. "Είναι ημέρα λαϊκής", σκέφτομαι. Οι παραγωγοί έχουν αρχίσει να ξεστήνουν τους πάγκους τους καθώς είναι μεσημέρι. Περνάω ανάμεσά τους και καταλήγω στο πεζοδρόμιο έτοιμη να εγκαταλείψω την αγορά."

Α ΣΤΑΘΜΗ

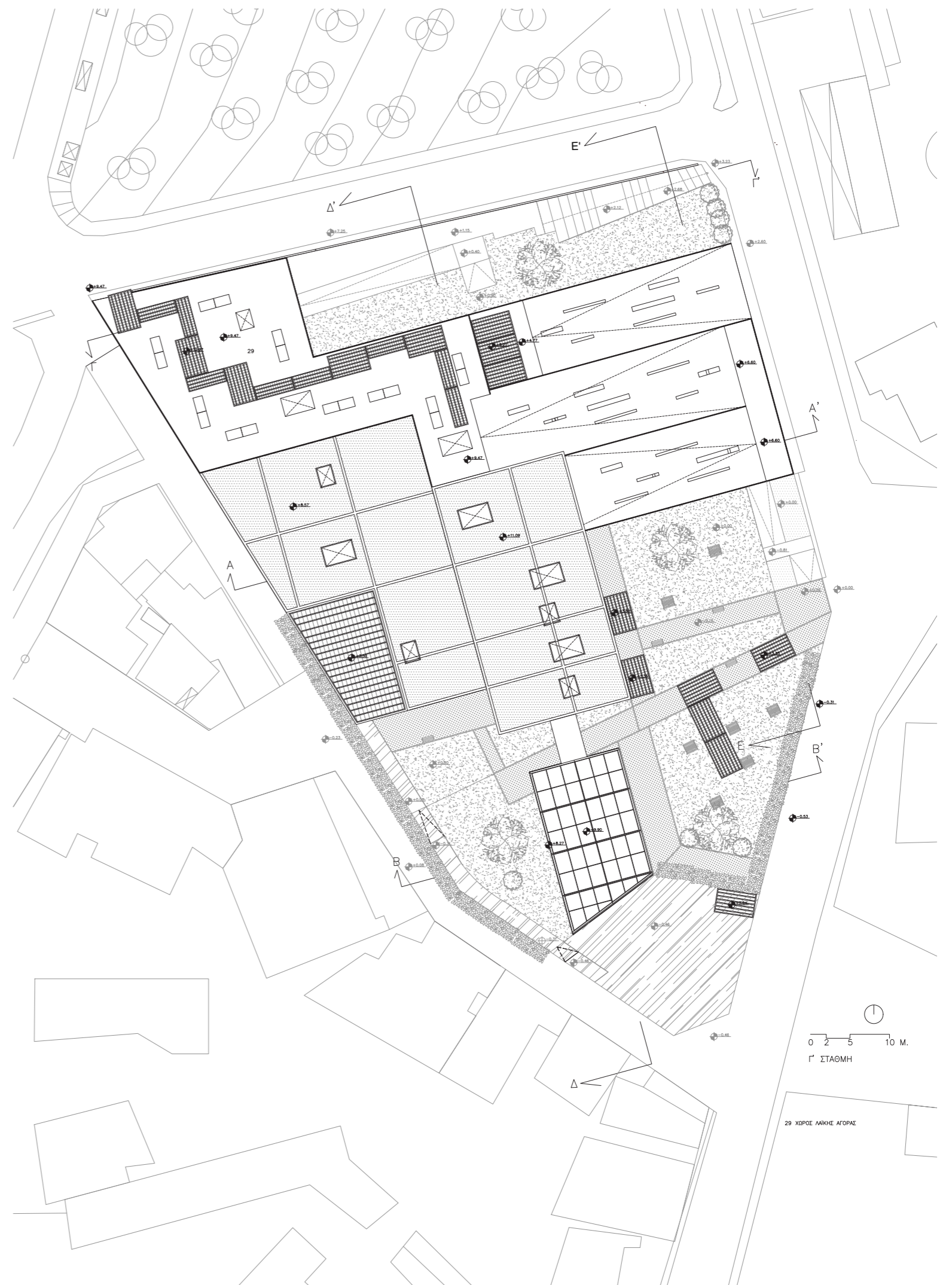

Β ΣΤΑΘΜΗ

Γ ΣΤΑΘΜΗ

η χρονικότητα

η μακέτα

